

Sygn. akt VIA Ca 1585/12

POSTANOWIENIE

Dnia 20 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA – Ewa Stefańska

Sędzia SA – Agata Zajac (spr.)

Sędzia SO (del) – Tomasz Pałdyna

Protokolant – sekr. sąd. Agnieszka Janik

po rozpoznaniu w dniu 20 czerwca 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Stowarzyszenia (...) w W.

przeciwko A. M.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 17 maja 2012 r.

sygn. akt XVII AmC 1194/11

postanawia:

- 1. uchylić zaskarżony wyrok w całości i wszystkie pozwy odrzucić;*
- 2. zasądzić od Stowarzyszenia (...) w W. na rzecz A. M. kwotę 1080 zł (jeden tysiąc osiemdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów procesu za I instancję oraz 810 zł (osiemset dziesięć) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;*
- 3. nieuiszczone opłaty sądowe przejąć na rachunek Skarbu Państwa.*

Sygn. akt VI ACa 1585/12

UZASADNIENIE

Powód – Stowarzyszenie (...) w W. wniosło o uznanie za niedozwolone i zakazanie stosowania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o nazwie „Regulamin Sklepu (...)” stosowanego przez pozwanego A. M., prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) w W., o następującej treści:

- „Nie ponosimy odpowiedzialności za opóźnienia spowodowane z winy przewoźnika” (akapit 4), pozew zarejestrowany pod sygn. akt XVII AmC 1194/11;

- „Sprzedawcy przysługuje prawo do zmiany niniejszego regulaminu” (akapit 8), pozew zarejestrowany pod sygn. akt XVII AmC 1195/12;

- „Wszelkie spory będą rozstrzygane przez sąd właściwy dla siedziby Sprzedawcy” (akapit 10), pozew zarejestrowany pod sygn. akt XVII AmC 1196/11.

Wyrokiem z dnia 17 maja 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał powyższe postanowienia za niedozwolone i zakazał pozwanemu wykorzystywania tych postanowień w umowach z konsumentami, zarządził publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego i obciążył pozwanego kosztami postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił, że pozwany A. M. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą (...) w W., w ramach której dokonuje sprzedaży towarów za pośrednictwem internetu i w zakresie tej działalności w stosunkach z konsumentami do dnia doręczenia odpisu pozwu, tj. do dnia 20 stycznia 2012 r. posługiwał się wzorcem zatytułowanym „Regulamin Sklepu (...)”, zawierającym kwestionowane przez powoda postanowienia.

Sąd Okręgowy uznał, że nie ma podstaw do odrzucenia pozwu mimo iż przed wniesieniem pozwów w sprawie niniejszej do rejestru klauzul niedozwolonych zostały wpisane klauzule zbliżone lub takie same jak stosowane przez pozwanego wskazując, że łączenie zagadnienia rozszerzonej prawomocności materialnej wyroków z powagą rzeczy osądzonej jako bezwzględnej przesłanki procesowej, byłoby sprzeczne z przepisami Konstytucji RP i aktami prawa międzynarodowego regulującymi prawo do sądu.

W ocenie Sądu Okręgowego nie ma też znaczenia fakt zaniechania przez pozwanego stosowania wskazanych postanowień po dniu 20 stycznia 2012 r., z uwagi na treść art. 479³⁹ k.p.c.

Dokonując oceny kwestionowanych klauzul w świetle przepisów art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385³ k.c. Sąd Okręgowy uznał, że są one sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumentów.

Pierwsza z kwestionowanych klauzul wyłączająca odpowiedzialność pozwanego za opóźnienia spowodowane z winy przewoźnika, w ocenie Sądu Okręgowego spełnia przesłanki zawarte w art. 385³ pkt 2 i 21 k.c. wyłączając odpowiedzialność strony pozwanej z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania, mimo że według ogólnych zasad prawa cywilnego pozwany w takiej sytuacji jest odpowiedzialny.

Kolejna klauzula stwierdzająca, że sprzedawcy przysługuje prawo do zmiany regulaminu zdaniem Sądu Okręgowego jest sprzeczna z dobrymi obyczajami w sytuacji, gdy nie przewidziano przyczyn takiej zmiany i nie dano konsumentowi prawa odstąpienia od umowy lub jej wypowiedzenia, a tym samym wypełnia dyspozycję art. 385³ pkt 10 i 14 k.c.

Ostatnia kwestionowana klauzula, określająca właściwość sądu sprzedawcy, jako sprzeczna z przepisami kodeksu postępowania cywilnego określającymi zasady dotyczące właściwości miejscowej sądu w sprawach cywilnych, narzuca konsumentowi poddanie sporu mogącego wyniknąć między stronami właściwości sądu, który zgodnie z tymi przepisami nie jest właściwy miejscowo, pozbawiając konsumenta przysługującego mu prawa wyboru sądu.

Jako podstawę rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał także przepisy art. 479⁴² k.p.c. oraz art. 98 k.p.c.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść wyroku, tj.:

- naruszenie art. 479⁽⁴³⁾ k.p.c. i art. 479⁽⁴⁵⁾ k.p.c. w zw. z art. 365 i 366 k.p.c. poprzez ich błędną wykładnię;

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. polegające na zaniechaniu wszechstronnej oceny materiału dowodowego oraz pominięciu istotnych twierdzeń przedstawionych przez pozwanego;

- naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez zaniechanie wskazania przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej;

- naruszenie art. 101 i 102 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie.

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i odrzucenie pozwu z zasądzeniem kosztów postępowania, względnie o zmianę wyroku poprzez oddalenie w całości powództwa i zasądzenie kosztów.

Powód wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanego zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c. wyrok prawomocny uznający postanowienie wzorca umowy za niedozwolone i zakazujący jej stosowania ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania tego postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

Do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wpisane zostały postanowienia o treści tożsamej z postanowieniami objętymi niniejszym pozwem.

- pod numerem 2102 do rejestru postanowień zostało wpisane w dniu 6 grudnia 2010 r. postanowienie o treści: „Sklep nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienia w dostawie zamówionych produktów wynikłe z przyczyn niezależnych od niego, w tym opóźnień wynikłych z winy przewoźnika”;

- pod numerem 1926 do rejestru postanowień zostało wpisane w dniu 29 kwietnia 2010 r. postanowienie o treści: „Sprzedawca zastrzega sobie prawo do zmiany niniejszego regulaminu”;

- pod numerem 817 do rejestru postanowień zostało wpisane w dniu 8 sierpnia 2006 r. postanowienie o treści: „Spory, które wynikną na tle wykonywania umowy będą rozstrzygane polubownie. W przypadku braku zgody co do ich rozstrzygnięcia, wszelkie spory będą rozpatrywane przez sąd powszechny właściwy dla K.”

Powyższe klauzule są zatem tożsame z postanowieniami, co do którego stwierdzenia abuzywności domagał się powód niniejszym pozwem wniesionym już po dokonaniu ich wpisu do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Wobec powyższego rozstrzygnięcia wymagała kwestia wpływu art. 479⁴³ k.p.c. na dopuszczalność prowadzenia procesu w sprawie niniejszej.

Stanowisko zajmowane przez Sąd Najwyższy w powyższej kwestii nie jest jednolite. W uchwale z dnia 19 grudnia 2003 r. (III CZP 95/03, OSNC 2005/2/25) Sąd Najwyższy wskazał, że powaga rzeczy osądzonej wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone wyłącza – od chwili wpisania tego postanowienia do rejestru (art. 479⁴³ w związku z art. 365 i art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.) – ponowne wytoczenie powództwa w tym przedmiocie, także przez osobę nie biorącą udziału w sprawie, w której wydano wyrok. Następnie w uchwale z 7 października 2008 r. (III CZP 80/08, OSNC 2009/9/118) Sąd Najwyższy uznał, że rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda – w tym także przez organizację społeczną działającą na rzecz ochrony interesów konsumentów – przeciwko innemu przedsiębiorcy, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym sprawę podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale z 19 grudnia 2003 r. Sąd Najwyższy wyjaśnił w niej, że granicami podmiotowymi powagi rzeczy osądzonej objęte

są w zasadzie strony procesu, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby; w takich wypadkach dochodzi do połączenia rozszerzonej prawomocności z powagą rzeczy osądzonej. Wypadki rozszerzonej podmiotowo prawomocności materialnej należy rozpatrywać nie tylko w aspekcie mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia (art. 365 § 1), ale także w aspekcie powagi rzeczy osądzonej (art. 366). Sąd Najwyższy wskazał również, że wypadki rozszerzonej prawomocności i powagi rzeczy osądzonej można podzielić na dwie grupy; pierwszą stanowią wypadki, w których wyrok – ze względu na szczególny charakter przedmiotu osądu – skutkuje dla wszystkich i przeciw wszystkim (np. art. 435 § 1 i art. 458 § 1 k.p.c.), natomiast do drugiej grupy należą wypadki, w których wyrok skutkuje wobec osób trzecich ze względu na szczególny stosunek tych osób do jednej ze stron procesu i tylko wobec niej (np. wypadki następstwa prawnego, w tym objęte regulacją art. 192 pkt 3 k.p.c.). Tożsamość stron procesowych, jako warunek istnienia powagi rzeczy osądzonej, skutkującej w innej, późniejszej sprawie odrzuceniem pozwu (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.), zachodzi więc, zdaniem Sądu Najwyższego zarówno wtedy, gdy w obydwu sprawach uczestniczą te same strony – bez względu na rolę procesową – ***jak i wtedy, gdy zamiast strony wcześniejszego procesu występuje jej następca prawny lub inna osoba objęta w danym wypadku rozszerzoną prawomocnością.*** W dalszym ciągu Sąd Najwyższy wskazał, że przedstawiona koncepcja ujmowania rozszerzonej prawomocności materialnej w łączności z powagą rzeczy osądzonej, akceptowana przez przeważającą część doktryny, jak też znajdująca odzwierciedlenie w judykaturze Sądu Najwyższego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 1971 r., III CRN 361/71, OSPiKA 1972, nr 10, poz. 179, oraz z dnia 27 kwietnia 1999 r., III CKN 48/99, nie publ.), pozwala przyjąć, że powaga rzeczy osądzonej wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone wyłącza – od chwili wpisania tego postanowienia do rejestru (art. 479⁴³ w związku z art. 365 i art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.) – ponowne wytoczenie powództwa w tym przedmiocie, także przez osobę nie biorącą udziału w sprawie, w której wydano wyrok; pozew obejmujący takie powództwo podlega odrzuceniu (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.).

Sąd Najwyższy wyjaśnił również, że celem podstawowym postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone jest usunięcie postanowień wzorca uznanych za abuzywne z obrotu ze skutkiem nie tylko dla stron procesu, lecz także wobec osób trzecich (erga omnes). Oznacza to w sposób oczywisty, zdaniem Sądu Apelacyjnego, że powaga rzeczy osądzonej wynikająca z rozszerzonej mocy wiążącej, o jakiej mowa w art. 479⁴³ k.p.c. obejmuje również po stronie pozwanej innych przedsiębiorców, którzy posługują się wzorcem umowy zawierającym postanowienie wpisane do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK.

Z powyższych względów za niezasadne należy uznać stanowisko, że wyrok wydany w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone eliminuje niedozwolone postanowienia tylko z konkretnego wzorca, a nie w ogóle z obrotu. Wyrok sądu ochrony konkurencji i konsumentów, uznając konkretne postanowienia wzorca umowy za abuzywne, wyłącza je z wszelkich wzorców umów, niezależnie od przedsiębiorcy posługującego się tym wzorcem. Natomiast inną kwestią jest indywidualne uzgodnienie z konsumentem takiego postanowienia i wprowadzenie go do umowy. Wskazać także należy, że kwestia zmiany okoliczności sprawy (czy też innych okoliczności sprawy) nie stoi na przeszkodzie odmowie odrzucenia pozwu w przypadku, gdy uznaje się, że rozszerzona moc wiążąca wyroku SOKiK pokrywa się z zakresem powagi rzeczy osądzonej. Takie okoliczności należałoby bowiem zaliczyć do zdarzenia o charakterze *causa superveniens*, prowadzącego do wygaśnięcia powagi rzeczy osądzonej. Takie okoliczności jednak w sprawie niniejszej nie zachodzą.

Zważyć przy tym należy, że stosownie do art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest jawny. Jawność ta pozwala przedsiębiorcom formułującym własny wzorzec na zapoznanie się z postanowieniami wzorców uznanych za niedozwolone, których stosowanie zostało zakazane, i respektowanie wyroku sądu, na podstawie którego wpis został dokonany. W przeciwnym razie stosowną interwencję powinien podjąć już Prezes UOKiK na podstawie art. 24 ustęp 2 pkt. 1 ustawy z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.).

W sprawie niniejszej klauzule objęte pozwem są tożsame z klauzulami, które zostały wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych jeszcze przed wytoczeniem przez powoda pozwu zawierającego żądanie uznania klauzul za niedozwolone, wobec czego istnieje negatywna przesłanka procesowa wskazana w art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

Istnienie podstawy do odrzucenia pozwu czyni bezprzedmiotowym odnoszenie się do dalszych zarzutów apelacji.

Mając na uwadze przedstawione wyżej okoliczności Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 3 k.p.c. w związku z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. orzekł jak na wstępie.